



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XII. De ira.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

SED CONTRA, est auctoritas Gregorij qui acci-

31. Moral. Dicendum, quod sicut supra dictum est, vitium capitale est ex quo alia vitia oriuntur secundum rationem causae finalis. Sicut autem homines propter delectationem quamdam procedunt ad multa faciendam, vel vitanda: ita etiam & propter tristitiam fugiendam. Vtrumque enim eiusdem rationis esse videtur: sicut querere bonum, & fugere malum. Cum ergo accidia sit quaedam tristitia de bono diuino interno, sicut invidia de bono proximi, ut dictum est, & sicut ex invidia multa vitia oriuntur in quantum homo multa facit inordinate ad hominem tristitiam repellendam, quae consequitur de bono proximi: ita etiam & accidia est vitium capitale: sed quia est nullus homo est qui absque delectatione in tristitia manere possit, ut Philo. dicit in 8. Ethic. ideo ex tristitia duo consequuntur. Quorum vnum est vt recedat a contrariis: aliud est ut ad alia transeat in quibus delectetur: & secundum hoc Philo. dicit in 2. Ethic. quod illi qui non possunt gaudere delectationibus spiritualibus, vt plurimum transferunt se ad delectationes corporales. & secundum hoc ex tristitia, quae concipitur ex spiritualibus bonis, sequitur euagatio circa illicita, in quibus animus carnalis delectatur. In fuga autem tristitiae talis processus attenditur, quod primo quidem homo ea fugit, secundo etiam profugitur. Ad fugam autem spiritualium bonorum, quae delectari possunt, pertinet & recessus a bono diuino sperato, & haec est desperatio: & iterum recessus a bono spirituali agendo. Quae quidem quantum ad communia quae sunt de necessitate salutis, est torpor circa praecipua: quantum ad ardua, quae cadunt sub consilijs, est pusillanimitas. Vltimus autem contingit, quod si aliquis inuitus detineatur in spiritualibus bonis, quae ipsam contristant, concipit primo quidem indignationem ad prelatos, vel ad quascumque personas in his detinentes, & hinc est rancor: secundo vero concipit indignationem, & odium contra etiam ipsa spiritualia bona, & haec proprie est malitia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in virtutibus animi amor, ex quo oritur delectatio, ponitur principalis virtus quae est charitas: quia bonum diuinum, & bonum proximi est secundum se amabile, non autem est secundum se odibile: sed solum secundum quod ex aliquo accidente contristat. & ideo magis accipiuntur capitalia vitia secundum tristitiam, quam secundum odium.

AD SECUNDUM dicendum, quod accidia immobilitatem quidem ab his de quibus contristatur: sed ad contraria promptum reddit.

AD TERTIUM dicendum, quod malitia hic non accipitur secundum quod est communis omni peccato: sed secundum quod importat quandam impugnationem spiritualium bonorum. Nihil enim prohibet, quin rancor ex ira, & ex accidia generetur: id enim potest ex diuersis causis secundum diuersas rationes causari. Quod autem pusillanimitas & desperatio pertinent ad irascibilem, non impedit quin ex accidia causentur: quia passiones irascibilis omnes causantur ex passionibus concupiscibilibus. Torpor autem circa ipsa agenda, non est ipsa tristitia: sed tristitiae effectus. unde ex accidia oritur tristitia, sicut ex hoc ipso quod constringit, grauat cor: & ideo huiusmodi grauedinem fugiens ad alia euagatur.

QUAESTIO XII.

De Ira.

In quinque articulos diuisa.

- ¶ Primo enim, quaeritur vtrum omnis ira sit mala, uel aliqua ira sit bona.
- ¶ Secundo, Vtrum ira possit esse peccatum, uel no.
- ¶ Tertio, Vtrum ira sit peccatum mortale.
- ¶ Quarto, Vtrum ira sit leuius peccatum odio, & inuidia.
- ¶ Quinto, Vtrum ira sit vitium capitale.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnis ira sit mala, uel bona.

QUAESTIO est de ira. Et primo quaeritur, vtrum omnis ira sit mala, uel aliqua ira sit bona. & videtur quod omnis ira sit mala Hieron. n. exponens illud Matth. 5.

Qui irascitur fratri suo, sic dicit: In aliquibus codicibus additur sine causa, ceterum in veteris definita sententia est, & ira penitus tollitur. Si enim iubemur orare pro persecutoribus, omnis ira occasio tollitur: & hoc omnino est, sine causa, quia ira viri iustitiam Dei non operatur, ergo omnis ira est mala & prohibita.

¶ 2. Praet. Sicut Dionys. dicit in 4. c. de diu. nomi. Ira est naturalis cani, innaturalis autem hominibus: sed id quod est contra naturam hominis est malum, & peccatum, vt patet per Damasc. in 1. lib. ergo omnis ira est peccatum.

¶ 3. Praet. Malum animae humanae est praeter rationem, ut ibidem Dionys. dicit: sed ira semper est praeter rationem. Dicit enim Philo. in 7. Ethico. Videtur ira audire secundum quid rationem: obaudire autem, id est non perfecte audire, ut postea exponit, ergo ira semper est mala.

¶ 4. Praet. Dominus Matth. 7. arguit eum qui habet trabem in oculo suo, & vult eiecerne festucam de oculo fratris sui. Multo magis ergo est arguendus, qui trabem in oculo suo ponit, vt eiciat festucam de oculo alterius: sed talis est quicumque irascitur, ut alius corrigat. Dicit enim Cassianus in 3. lib. de institutione Coenobiorum, quod quilibet iracundiae motus efferuens excacat oculum cordis, ergo arguendus est quicumque irascitur ad corrigendum fratrem suum, & multo magis si ex quacumque alia causa aliquis irascitur.

¶ 5. Praet. Perfectio hominis consistit in imitatione diuina. unde dicitur Matth. 5. Estote perfecti sicut & pater vester perfectus est. sed sicut dicitur Sapient. 12. Deus cum tranquillitate iudicat. Ira autem quiete mentis subuertit, ut subuertit, ut Grego. dicit 5. Moral. ergo omnis ira derogat perfectioni humanae: ut pote separans nos a similitudine diuina.

¶ 6. Praet. Omne quod est bonum uel indifferens, est utile ad actum virtutis: quia usus bonorum est actus virtutis, ut Aug. dicit in 2. de lib. arbi. Sed nulla ira est utilis ad virtutem. Dicit enim Cassianus in lib. praedictio. Cum Apосто. dicit, Omnis ira tollatur a nobis, nullam penitus necessariam, & utilem nobis excipit, Tullius etiam dicit in 4. de Tusculanis quaestionibus. Fortitudo non indiget aduocata iracundia, satis suis armis munita perfecta est. ergo nulla ira est bona.

¶ 7. Praet. Grego. dicit 5. Mora. Cum tranquillitatem mentis ira diuerberat, dilaniatam, quodammodo scilicet

Quaest. dis. S. Tho. X 2 sanque



Super. hunc locum Maec. c. 10. p.

Cap. 4. p. 9. med. filii.

Dama. lib. 1. c. 14. circa 4. & 10. p. 4. & 10. p. 4. & 10. p. 4. & 10. p. 4.

Li. 8. c. 6. & cap. 1.

Li. 5. moral. c. 11. mouis excemp. iter principis c. 2. med. c. 13. et 19. et retr. c. 9. a medio 10. 1.

Li. 5. c. 30. in li. 6.

famq. perturbat: vt sibi metipſi non cōgruat, ac vim
intimā ſimilitudinis amittat, & ſic patet q̄ ira maxi
me animā nocet: ſed malum dicitur quia nocet, ut
dicit Auguſt. in Enchi. ergo omnis ira eſt mala.

Enchi. c. 12.
tom. 3.

Gl. ordin. ſu
per illud, nō
queras ul
tionem.

¶ 8. Præ. Leuit. 9. ſuper illud, Ne oderis fratrem tuū
in corde tuo, dicit gl. q̄ ira eſt libido vltionis: ſed q̄
rere vltionē eſt cōtra legē diuinā. Subditur. nō bi
dē. Ne queras vltionē. ergo ira ſemper eſt peccatū.

r. de celo
c. 33. to. 2.

¶ 9. Præ. De ſimilibus idē eſt iudicium. ergo & de ſi
militer nominatis ſimiliter dēt iudicari: ſed ita no
minatur inter alia vitia capitalia, quod dicitur aut alio
rū quæ dicuntur vitia capitalia, ſemper eſt malum,
& numquam bonum, ut patet diſcurrētī per ſingu
la. ergo ira ſemper eſt mala, & numquam bona.

Li. 5. c. 33. an
te med.

¶ 10. Præ. Principia & ſi ſint minima quantitate,
ſunt tamen maxima virtute, ut Philoſ. dicit: ſed capi
talia vitia ſunt quedam principia peccatorum. ergo
ſunt maxima in malo. Non ergo habent aliquam
permiſſionem boni; & ſic nulla ira eſt bona.

Li. 4. in f. 1. a
principi. nu
merando &
ſeq.

¶ 11. Præ. Illud quod impedit optimum actum ho
minis eſt malum. ſed ira etiā quæ eſt ex zelo recti
tudinis, impedit optimum actum hominis. ſ. contem
plationem, dicit enim Greg. 5. Moral. Cū quis a re
dē emulatione concutitur, ea quæ niſi tranquillo
corde percipi non poteſt contemplatione, diſſipa
tur. ergo omnis ira eſt mala.

Li. 4. c. 65. pa
rā a princ.
to. 4.

¶ 12. Præ. Sicut Tullius dicit in 4. de Tuſculanis
quæſt. paſſiones ſunt quidā morbi animæ: ſed om
nis morbus corporalis eſt malū corporis. ergo om
nis paſſio animæ eſt malum eius: ſed ira quædam
paſſio animæ. ergo omnis ira eſt mala.

Li. 4. reth. c.
2. in princ.
Lib. 4. c. 1. in
ter externa.

¶ 13. Præ. Philoſo. dicit in lib. Topic. q̄ patiens &
abſtinens eſt qui patitur & non deducit, miris autē
& temperatus, qui non patit. & per hoc habetur, q̄
virtuoſum eſſe conſiſtat in nihil pati. & ſic ois pa
ſſio repugnat virtuti: ſed omne tale eſt malū. ergo
omnis ira cum ſit paſſio, eſt malum.

¶ 14. Præ. Quicumq; vſurpat ſibi quod Dei eſt, pec
cat: ſed quicumq; irafcitur, vſurpat ſibi vindictā quæ
cōpetit ſoli Deo, ſecundū illud Deut. 32. Mihi vindi
cā, ut Philoſ. dicit. ergo quicumq; irafcitur, peccat.
¶ 15. Præ. Valerius Maximus narrat de Achyta ta
rentino, q̄ cum ſeruus ſuus eum offendiſſet, dixit,
Grauiter te punirem, niſi tibi iratus eſſem. ergo ui
detur quod ira impedit debitam correptionem.

Homil. 11. in
Mat. in ope
re imperfe
cto inter pri
cip. & med.
to. 2.

¶ 16. Præ. Si aliqua ira ſit bona, hæc nō eſt niſi illa
quæ inſurgit contra peccatum. ſed nulla ira eſt talis,
quia ira cum ſit paſſio appetitus ſenſibilis, non in
ſurgit niſi cōtra malum ſenſibile. ergo nulla ira eſt
bona.

Gl. ordi. libi
ex An.

SED CONTRA, Chryſ. dicit ſuper Mat. Qui ſine cau
ſa irafcitur, reus erit: qui uero cum cā, nō erit reus.
Nam ſi ira non fuerit, nec doctrina proficit, nec iu
dicia ſtant, nec crimina compoſcuntur. ergo aliqua
ira eſt bona & neceſſaria.

Li. 5. c. 33. pa
rum a princ.

¶ 2. Præ. Præcepta diuina ad nihil inducūt, niſi ad
bonū: ſed ex p̄cepto diuino inducimur ad irascendū
ſm illud Ephe. 4. Iracimini, & nolite peccare. &
gl. exponit, Iracimini cōtra peccātes, quod eſt na
turalis motus aīæ, qui ſolet ad profectum pertinere
delinquentiū. Ideo irascēdum dicit, oſtendens hæc
iram eſſe bonam. Non ergo omnis ira eſt mala.

¶ 3. Præ. Greg. dicit 5. Moral. Nō recte intelligūt,
qui iraci nos nobis tantummodo, non etiam pro
ximis delinquentibus uolunt. Si. n. ſic proximos, ut
nos amare præcipimur: reſtat ut ſic eorum errori
bus, ſicut nō ſtris uitijſ irascamur.

¶ 4. Præ. Damasc. dicit in 3. lib. quod ira ſuit in
ſto: in quo tamen nihil peccatum ſuit, vt dicit
1. Petri. 2. Ergo non omnis ira eſt peccatum.
¶ 5. Præ. Omne peccatum eſt vituperabile: ſed
omnis qui irafcitur, vituperatur, vt Philoſ. dicit in
Ethi. ergo non omnis ira eſt peccatum.

RESPON. Dicēdū, q̄ circa hanc quæſt. ſunt
cōtrouerſia apud Phil. Nam Stoici dixerunt
iram eſſe vitioſam. Peripatetici autē dicebant aliquam
iram eſſe bonā. Vt ergo circa hoc quid ſit
deatur, cōſiderandum eſt, q̄ in ira, ſicut in quacūq;
alia paſſione, duo poſſumus cōſiderare. Vnū quod
eſt quāſi formale, aliud quod eſt quāſi materiale.
male quidem in ira eſt id, quod eſt ex parte
appetitua, q̄ ſi ſit appetitus vindictæ: mater
aut id, quod pertinet ad cōmotionem corporis.
¶ 1. Præ. Si accenſio ſanguinis circa cor. Ita ergo
ſideretur ſm id, quod eſt formale in ea, ſic pōt
& in appetitu ſenſitiuo, & in appetitu intellec
tuo. q̄ eſt uolūtas, ſm quā aliquis pōt uelle ſumere
cōtra. & ſm hoc maniſeſtū eſt q̄ ira pōt eſſe &
bona & mala. Maniſeſtum eſt. q̄ q̄n aliquis querit
vindictā ſm debitum iuſtitia ordinem, hoc eſt
turus: puta, cum uindictam querit ad correptionem
p̄ſi ſaluato ordine iuris, & hoc eſt iraci cōtra
peccatum. Cum autē aliquis inordinate appetit vindictam
eſt p̄ſi: vel quia querit vindictā præter ordinem
ris: vel quia querit vindictā magis intendens
minationem peccātis q̄ abolitionem peccati, & hoc
eſt iraci in fratrem. & quantū ad hoc nō ſufficit
dia inter Stoicos & Peripateticos. Nam Stoici
conceſſiſſent, q̄ aliquando uoluntas vindictæ
tuofa: ſed quātum ad ſm quod eſt materiale
cōmmotio cordis, tota controuerſia uerſabit
hōi cōmmotio iudicium rōnis impedit, &
conſiſtit principaliter bonum uirtutis, & cōtra
quacūq; cā aliquis irafcatur, vſ hoc eſt in
mentum uirtutis, & pro tanto vſ q̄ omnis
tioſa: ſed ſi quis recte conſideret, inueniet
in ſua cōſideratione tripliciter deſectiſſe. Im
dem quantum ad hoc, quod non diſtinguit
ter id, quod eſt optimum ſimpliciter, & quod
optimum huic. Contingit enim aliquid eſſe
ſimpliciter, quod non eſt huic melius, ſicut
ſophari eſt ſimpliciter melius quā dicitur
genti neceſſarij ditari eſt melius, ut dicitur
Top. & furioſum eſt bonum canis. ſecundū
ditionem ſuæ naturæ: quod tamen non eſt
bonum. Sic ergo quia natura hominis cōtra
eſt ex anima & corpore, & ex natura intellec
ſenſitiua, ad bonum hominis pertinet q̄ ſm
tum uirtuti ſubdatur. ſ. & ſm patet intellec
ſm partem ſenſitiuā, & ſecundum corpus
ad uirtutē hoīs requiritur, ut appetitus debet
dictæ non ſolum ſit in parte rationali animæ,
etiā ſit in parte ſenſitiua & in ipſo corpore.
corpus moueatur ad ſeruendū uirtuti. ſecundū
ro conſiderauerunt, q̄ ira & aliæ huiusmodi
ſioſe, dupliciter ſe poſſunt hſe ad iudicium
Vno modo, antecedenter, & ſic neceſſe eſt
per ira & omnis hōi paſſio iudicium rōnis
diat, quia aīa maxime iudicare pōt ueritate
quillitate quādā mentis. Vnde Philo. etiam
in quieſcēdo ſit aīa ſciens & prudens. Alio
poteſt ſe hſe ira ad iudicium rōnis ut con
ter: quia ſcilicet poſtquā rō diu dicauit, & con
uit modū uindictæ, tū paſſio inſurgit ad

dōm. & sic ira & alia hōi passiones nō impediunt iudiciū rōnis, q̄ iam p̄cescit: sed magis adiuuant ad promptius exequēdum. & in hoc sunt vtilēs virtuti. vnde Greg. dicit in 5. Moral. Curādum summopere est, ne ira, quāzr instrumentū virtutis assumitur, mētī dominetur, nec quasi domina p̄ceat: sed velut ancilla ad obsequium parata a rōnis tergo nequaquam recedat. Tūc n. robustius cōtra vitia erigitur, cum subita rōne famulatur. Tertio defecerūt Stoici in hoc, q̄ nō recte accipiebāt irā & alias passiones. Cum n. nō oēs motus appetitui sint passiones, non distinguebāt passiones ab alijs appetitui moribus in hoc, q̄ alij appetitui motus sunt in volūtate, passiones autē in appetitu sensitivo, q̄ nō distinguebant inter vtrumque appetitū: sed passiones dicebant motus appetitui trāsgredientes tēperie ordinatā rōnis. Vnde dicebāt eas eē mōrbos quosdam aīa, sicut morbi corporis trāsgrediuntur tēperiem s̄nitatīs. & s̄m hoc oportebat q̄ oīs ira, & oīs passio sit mala: sed q̄ ira s̄m veritatē dī quicunque motus appetitus sensitui, & hōi motus pōt esse inordinatus a ratione, & secundum q̄ consequitur iudiciū rōnis, deseruit rōni ad prompte exequendum, & hoc exigit conditio naturā humanā: vt appetitus sensituius moueatur a ratione: inde est quōd necesse est dicere secundum Peripatericos aliquam iram esse bonam & virtuosam.

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ Hierony. loquitur de ira, quāzr irascitur fratri, vt patet ex verbis Dñi, quāzr exponit: oīs autē talis ira est mala: sed ira quāzr est contra peccatum, est bona, vt dictum est.

AD SECVNDVM dicendum, quōd ira p̄dominās rationi nō est naturalis homini: sed naturale est ei, vt ira rationi deseruiat.

AD TERTIVM dicendum, q̄ Philof. ibi loquitur de ira incontinentis, quāzr non subiicitur rationi.

AD QVARTVM dicendum, q̄ ira q̄n consequitur iudiciū rōnis, turbat quidem aliquatē rōnē: sed iuuat ad promptitudinem executionis. vnde nō tollit ordinem rōnis, qui iam ex p̄cedētibus iudicio rationis stabilitus est. vnde & Greg. dicit in Moral. q̄ ira per vitium excēcat oculum mentis: sed ira per zelum non excēcat, sed solum turbat.

AD QVINTVM dicendum, q̄ Deus est incorporeus. vnde sicut sine membris corporis operatur, ita sine appetitu sensitivo. & tamen ad virtutem hominis pertinet q̄ motu appetitus sensitui vtatur, sicut etiam quōd vratur corporeis instrumentis.

AD SEXTVM dicēdum, q̄ ira p̄ueniēs iudiciū rōnis, nō est utilis ad virtutē, sed nociua: subsequens autem est utilis ad exequendum, sicut dictum est.

AD SEPTIMVM dicendum, quōd illa verba Gregorij sunt intelligenda de ira per vitium. vnde ipse etiam in sequentibus ostendit esse aliam iram laudabilem & virtuosam.

AD OCTAVVM dicendum, quōd vltio prohibetur in lege, quāzr fit ex solo liuore vindictā: non autem illa quāzr est ex zelo iustitiā.

AD NONVM dicendum, q̄ iudiciū non est sumendum ex nominibus: sed ex natura rerum. Vnde oportet q̄ quāzrque similiter nominantur, idem iudiciū sortiantur: alioquin tolleretur fallacia equocationis. Est ergo sciendum, q̄ sicut Philof. dicit in 4. Ethic. vitia opposita manufacturini, sunt innominata: & ideo vniuntur nomine passionis pro nomine vitii capitalis. & quia passio potest esse bona & mala, ideo ira potest esse bona & mala. Alia au-

Atem vitia capitalia nominantur nominibus propriis vitiorum: & ideo semper sunt mala.

AD X. dicendum, q̄ sicut Dion. dicit 4. c. de diu. nomi. malum non agit, nisi virtute boni: & ideo vitia capitalia non habent q̄ sint principia ex rōne mali, sed potius ex rōne boni, s̄m quāzr fines eorum sunt appetibiles, & mouentes ad aliquos actus. vnde non oportet q̄ vitia capitalia sint maxime & pure mala: & tamen potest dici quōd ira secundum quōd est vitium capitale, nunquam est bona.

AD XI. dicendum, q̄ non omne illud q̄ est impeditiuum melioris, est malum: alioquin matrimoniu esset malum, quia impedit virginitatem. sed vltius id, quod est impeditiuum alicuius boni ad horā, potest etiam esse pro tempore illo melius. vnde licet cōtemplatio sit simpliciter optima inter humanas operationes, tamen in aliquo casu potest esse melior aliqua actio, ad quam coadiuuat ira.

AD XII. dicendum, quōd ratio illa procedit de ira secundum quōd importat inordinatum motum, vt Stoici accipiebant.

AD XIII. dicendum, q̄ Philof. in lib. Topic. inducit pro exemplis quādā, quāzr nō sunt vera secundum propriam opinionem: sed inducit ea vt probabilia secundum opiniones aliorum. & tale est quod dicit q̄ virtus consistit in nihil pati. hoc enim erat probabile secundum opinionem Stoicorum. In secundo autem Topic. improbat opiniones eorum, q̄ dicebant virtutes esse impassibilitates quāzrdam. pōt tamen dici q̄ virtus consistit in nihil pati inordinate.

AD XIV. dicēdum, q̄ ille q̄ irascitur de peccato fratris sui, non querit vindictā sui: sed vindictā Dei. Peccatū n. nihil aliud est q̄ offensa Dei. & ira ille qui iuste irascitur, non usurpat illud sibi quod Dei est.

AD XV. dicendum, quōd Architas non taxaue- rat modum vindictā: & ideo iratus nolebat taxare, ne excēderet.

AD XVI. dicēdū, q̄ in ira duo possunt cōsiderari, sc̄ic̄ irāzr quam iniciat rō, & hoc pōt esse peccatū, & iterum nocumentum, in q̄ tendit appetitus sensituius: & hoc est semper aliquid sensibile.

ARTICVLVS II.

Vtrum ira possit esse peccatum vel non.

SECVNDQ̄ queritur, vtrum ira possit esse peccatū vel nō. & v̄ q̄ non. Ira enim passio quāzrdam est: sed passionibus non meremur neque demeremur, neq; etiam laudamur aut vituperamur, vt patet per Philof. in 2. Ethic. ergo ira non est peccatum.

¶ 2. Præt. Sicut homo claudus est homo, ita natura lapsa est natura: sed irasci est naturā lapsā. ergo irasci est aliquid conueniens naturā: sed nullum tale est peccatum. ergo ira non est peccatum.

¶ 3. Præt. Illud quod de se est ordinabile ad bonum vel ad malum, non debet iudicari esse peccatum: sed ira potest determinari vel ad bonum vel ad malum. ergo ira non est secundum se peccatum.

¶ 4. Præt. Actus pprii naturalū vitium aīa nō sunt peccata, q̄ peccatū est cōtra naturā, vt Dama. dicit in 2. lib. sed ira est actus potētīa irascibilis quē est q̄dā naturalis vis anima. ergo ira non est peccatum.

¶ 5. Præt. Omne peccatum est uolūtarium, vt Aug. dicit: sed ira non est uolūtaria, quia vt Philof. dicit in 7. Ethic. Iratus cum tristitia operatur. Tristitia autem est de his quāzr nobis nolentibus accidunt, vt Aug. dicit 14. de ciui. Dei. ergo ira non est peccatū.

¶ 6. Præt. Illud quod nō est in potestate n̄ra, non est peccatū: nullus autem peccat in eo, quod uitare nō potest.

Quæst. dist. S. Tho. X 3 potest,

Cap. 4. p. 4. aliquantulū a p̄m.

2. Ethic. 4. 5. tom. 5.

Lib. 1. cap. 5. tom. 5.

Lib. 1. cap. 4. & 30. i. retrad. c. 13. tom. 1. li. 7. c. 6. circa medium. li. 14. c. 6. in med. tom. 5.

1. retr. 2. c. 9. par. ante med. to. 1.

In lib. problemat. 2. p. 2. q. 26. In fine illius incipit, dominus noster to. 1.

2. 2. q. 178. ar. 2. 2. q. 10. ar. 6. 1.

Li. 9. c. 33. no. procul a principio.

Li. 7. ca. 6. in princ. to. 5.

potest, ut dicit Aug. sed ira non est in potestate nostra, quia super illud Psal. Irascimini & nolite peccare, dicit gl. q. motus ira non est in potestate nostra, ergo ira non est peccatum.

¶ 7. Præf. Philosophus dicit, q. ira est accensio sanguinis circa cor: sed hoc non importat aliquod peccatum, ergo ira non est peccatum.

¶ 8. Præf. Hier. dicit in epistola ad Antonium Monachum, q. irasci est hois: sed non inferre iniuriam, est Christiani, sed illud quod est hominis in eo: q. homo, non est peccatum, ergo ira non est peccatum.

¶ 9. Præf. In omni peccato est conuersio ad commutabile bonum: sed in ira non est conuersio ad commutabile bonum: sed magis ad malum, i. ad nocumendum proximo inferendum, ergo ira non est peccatum.

¶ SED CONTRA est, q. Apostolus dicit ad Eph. 4. Omnis indignatio & ira tollat a vobis. Quod non dicitur, nisi ira esset peccatum, ergo ira est peccatum.

RESPOND. Dicendum, q. ira importat quandam motum appetitus: non autem importat fugam, sed prosecutionem: est. n. appetitus alicuius rei consequenda: & quia conueniens obiectum prosecutionis est bonum, non autem malum, ideo supradictum est, q. omnes motus appetitus, quorum obiectum est malum, si ad prosecutionem pertinent, sunt mali, sicut amare vel concupiscere malum, & gaudere de malo. Ira autem importat quandam appetitum alicuius mali, i. nocuenti quod querit inferre proximo: non tamen appetit illud sub ratione mali, sed sub ratione boni, quod est iustitiam vindicantem sibi factam: motus autem appetitui magis diiudicatur secundum illud quod est formale in obiecto, q. secundum id, quod est materiale in ipso, unde magis est dicendum q. ira sit prosecutio boni q. qd sit prosecutio mali: q. id, quod querit, est malum materialiter, sed bonum formaliter. Quia autem omnis prosecutio mali sit mala, non tamen omnis prosecutio boni est bona: sed oportet considerare an illud bonum sit verum & simpliciter bonum, vel magis sit apprensus & secundum quod est bonum apprensus & secundum quod est vere & simpliciter bonum, est bona: sicut amor & concupiscentia sapientia, & gaudium de ipsa: sed prosecutio eius quod est bonum apprensus & secundum quod est vere & simpliciter bonum, est mala: sicut pater in gula & luxuria, in quibus nituperatur concupiscentia apparentis, & non veri boni. Sic ergo dicendum est in proposito, q. si ira sit appetitus vindictae secundum quod vere est iusta, tunc ira erit bona & virtuosa, & uocatur ira per zelum. Si autem sit vindicta quae est apprensus iusta & non vere iusta, sic ira est peccatum: quam Greg. in 5. Moral. uocat iram per uitium. Est autem vindicta sic desiderata, apprensus iusta per precedentem iniuriam, quam ratio dicit esse vindicandam. Non tamen est vere & simpliciter iusta, quia non seruatur debitus ordo iustitiae: quia forte aliquis querit maiorem uindictam quam deat, uel quia querit se vindicare sua auctoritate, eum hoc ei non liceat, uel quia querit uindictam non debito fine, & ideo Philosophus dicit in 7. Ethic. q. iratus incipit quidem audire rationem, prout iudicat esse iniuriam uindicandam: non tamen perfecte audit eam, quia non attendit ut sequatur rectum ordinem uindictae secundum quod ratio dicitur. unde comparat iram ministris festinantibus exequi mandatum, antequam totum audiant, & propter hoc offendunt.

AD PRIMUM ergo dicendum, q. passiones neque dicuntur laudabiles neque vituperabiles: quia secundum

se non important aliquid conueniens rationi, nisi in repugnans: si tamen ad passionem addatur aliquid, de conuenientia rationi, erit passio laudabilis. Si uero datur ei aliquid, unde a ratione discordet, erit passio uituperabilis. & sic ira ponitur peccatum inquantum rationem perfectam non audit, ut dictum est. Ita tamen ira dicitur esse peccatum non solum prout passio, id est, motus appetitus sensitiui: sed etiam prout nominat actum intellectui appetitus, quod voluntas, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, q. homini claudum quod conuenire inquantum est homo, & hoc per se conuenit homini: p. accedens autem claudum. Potest etiam conuenire inquantum est claudus, quod per accidens habet ad hominem: & similiter natura lapidis conuenit inquantum natura est lapidis. Ex hoc enim contingit, quod motus ira descendit ab ordine rationis, inquantum natura est lapidis, quod non nominatur motus passionis, quod de se est indifferens, sicut per se non vitium: & hoc modo dicimus iram esse peccatum, si non se habet nisi ad malum. Et similiter dicendum est ad quartum, quod ira nominatur actum potestatis naturalis, secundum quod est passio, quae differenter se habens ad bonum & ad malum.

AD QUINTUM dicendum, quod iratus operatur cum tristitia, quae consequitur ex iniuria illata: de ex hoc non potest haberi, quod ira sit inordinata: sed quod aliquod inuoluntarium sit eandem. Nunquam enim aliquis irasceret, nisi aliquod fieret contra suam uoluntatem.

AD SEXTUM dicendum, q. glo. illa loquitur de iradinata secundum quod est in sensu, praeueniens plenam deliberationem rationis. Tales autem sensuales motus sunt quidem in potestate nostra in partu lari, quia possumus unum motum impedire quando cognitionem ad alia: non tamen possumus impedire quin aliquis motus inordinatus impediatur.

AD SEPTIMUM dicendum, q. illa definitio irae, id, quod est materiale in ipsa, pertinet ad iram inordinatam corporalem accensio sanguinis circa cor: sed corporalis commotio sequitur motum appetitus, qui est formalis in ira in qua consistit ratio potestatis.

AD OCTAVUM dicendum, q. quodammodo non inueniuntur accipit pro infirmitate humana, sicut 1. ad 3. Cum adhuc sit inter vos zelus & contentiones carnales estis, & secundum hominem amaris: & hoc modo irasci inordinate, dicitur esse inueniuntur: quia pertinet ad infirmitatem humanam.

AD NONUM dicendum, quod obiectum malum sub ratione alicuius boni: & ita importat conuersionem ad aliquod bonum.

ARTICULUS II.

Utrum ira sit peccatum mortale.

¶ TERTIO queritur, utrum ira sit peccatum mortale. Et sic: quod ad Eph. 4. super illud, Sol non conturbat iracundiam uestram, dicitur glo. q. Conturbatio ira nunquam simul inhabitat: sed solum peccatum mortale est illud quod Christus in ad 2. non comparatur. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 2. Præf. Matth. 5. Dominus dicit, Audistis quod dictum est antiquis, non occides: qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico uobis, quod qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Ex quo patet q. eadem pena debetur irae in noua lege, quod debatur homicidio in ueteri lege: sed homicidium ueteri lege semper erat peccatum mortale, ergo ira

nova lege est peccatum mortale.

¶ 3 Præ. Omne id, quod meretur damnationem æternam. Dicit enim glo. ibidem, q̄ his tribus. iudicio, concilio, gehenna, diuersæ mansiones in æterna dānatione pro modo peccati singulariter exprimuntur. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 4 Præ. Grego. dicit 5. Moral. Per iram iustitia relinquitur, concordia rumpitur. Sancti spiritus splendor excutitur: sed ista non fiunt nisi per peccatum mortale. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 5 Præ. Omnis libidinosus appetitus quæ sibi Christus retinuit, p̄m̄ est mortale: sed sicut Aug. dicit 14. de ci. Dei. ira est libido vlciscedi. vindictā aut sibi Christus retinuit, s̄m̄ illud Deute. 23. Mihi vindictā & ego retribuam, secundum aliam literam: vbi nos habemus: mea est vltio. ergo ira est p̄m̄ mortale.

¶ 6 Præ. Illud quod facit augmentum sceleris v̄ esse scelus, i. peccatum mortale: sed ira facit augmentum scelerum, vt glo. dicit super illud Prou. 29. Vir iracundus prouocat rixas. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 7 Præ. Nihil corruptit intellectum, nisi excellens peccatum, q̄a & sensum corrumpunt excellentiæ sensibiliū: sed ira corruptit intellectum. Dicit. n. Greg. 5. Mor. q̄ ira excæcat oculū rationis: ergo ira est excellens peccatum, cuiusmodi est peccatum mortale.

¶ 8 Præ. Illud quod est contra rationem, videtur esse peccatum mortale: sed ira inordinata est cōtra iudicium rationis, ut ex supradictis patet. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 9 Præ. Illud quod est cōtra naturam hominis, est peccatum mortale: sed ira est huiusmodi, homo. n. est animal mansuetum natura. Ira autem mansuetudini cōtrariatur. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 10 Præ. Quicquid cōtrariatur actui charitatis, est peccatum mortale: sed ira cōtrariatur actui charitatis quæ vult bonū proximo. Ira autem vult proximo nocumētum. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 11 Præ. Peccatum mortale dicitur ex eo, q̄ spiritualiter occidit: sed Iob. 5. d̄r quod iram iustum interficit iracundia. ergo ira est peccatum mortale.

SIC CONTRA super illud Psalmitæ, Irascimini, & nolite peccare. Dicit gl. Venialis est ira quæ non p̄ducit in effectum: sed ea quæ sunt s̄m̄ genus suum p̄cā mortalia etiam antequā perducantur ad effectum, numquā sunt venialia s̄m̄ solum consensum. ergo ira ex genere suo non est peccatum mortale.

¶ 2 Præ. P̄m̄ operis non est minus, q̄ peccatum cordis: sed opus iræ nō semper est p̄m̄ mortale, sicut quando aliquis per iram aliqua modica nocumēta infert, vel leuiter impellendo eum, vel obiurgando ipsū, vel aliquid huiusmodi faciendo. ergo etiā neq; ira ex genere suo est peccatum mortale.

¶ 3 Præ. Aug. dicit. 9. de ci. Dei. q̄ in disciplina Christiana nō considerat an aliquis irascat, sed magis vnde pius animus irascit: sed nullū p̄m̄ mortale pōt esse simul cū pietate. ergo ira non est p̄m̄ mortale. etiam est, quæ dā media, quæ est peccatum veniale.

¶ 4 Præ. Est quæ dā ira quæ est virtuosa, ut supra habitum est: & quæ dā ira quæ est peccatum mortale.

¶ 5 Præ. Nullum peccatum mortale pōt esse cum Spiritu sancto: sed ira pōt esse cū Spiritu sancto. Legitur enim 4. Reg. 2. q̄ requieuit spiritus Eliæ super Ithum: & tamen maledixit statim postea pueris, & egressi duo v̄si de statu lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. quod videtur ad maximā iram pertinere. ergo ira non est peccatum mortale.

A ¶ 6 Præ. In lege noua nullum peccatum mortale p̄mittitur: sed ira p̄mittitur, ut patet in gl. ad Ephe. 4. super illud, Irascimini, & nolite peccare. ergo ira non est peccatum mortale.

¶ 7 Præ. Secundum Philoso. in 7. Ethic. Concupiscentia est turpior quā ira: sed concupiscentia nō est semper peccatum mortale. ergo etiam, neque ira.

¶ 8 Præ. Peccatum mortale nō est aliquis motus appetitus, præueniens completam deliberationem rationis: sed ira semper præuenit completam deliberationem rationis, quia nunquam perfecte audit rationem ut in 7. Ethic. dicitur. ergo ira non est peccatum mortale.

RESPON. Dicendū, q̄ cū actus morales ex obiectis specie trahant, secundum eorum obiecta considerari debent, utrū ex genere suo sint boni uel mali & si mali, utrū mortalia uel venialia peccata. Dicitur est aut, q̄ obiectum iræ scilicet quod est peccatum, est vindicta iniusta, quæ nihil aliud est quā nocumētum illatum proximo contra iustitiā debitū: hoc aut de sui ratione importat peccatum mortale. Quia enim debitū iustitiæ cadit sub præcepto, quicquid est contra rationē debitū iustitiæ, cōtrariatur a præcepto: vnde est peccatum mortale. vnde ira per uitium ex suo genere est peccatum mortale, cū nihil aliud sit quā voluntas nocendi proximo iniuste propter aliquā offensam præcedentem: sed sicut in alijs peccatis dictū est, contingit aliquod peccatum ex genere suo esse mortale, quod tamē propter imperfectionem actus est veniale. Dicitur est supra, q̄ actus hominis potest esse imperfectus dupliciter. Vno modo, ex parte agentis, & sic imperfectus actus hois est, qui est solus sensualitatis, præueniens iudicium rationis, quæ est proprium principium actiū in homine. & secundum hoc motus sensualitatis ad quodcumque peccatum mortale, etiam ad adulteriū vel homicidium peccatū, est peccatum veniale. Alio modo, d̄r actus imperfectus ex parte obiecti, quod propter sui paruitatē quasi nihil habetur. Nā ratio id, quod est modicum, accipit quasi nihil, vt Philoso. dicit in 3. Polit. & secundum hoc quāuis accipere rem alienā sit peccatum mortale ex genere suo: tamē accipere aliquid modicum, quod quasi nullius est pretij uel momēti, nō est peccatum mortale: puta, si aliquis acciperet vnum modicum racemū de vinea alicuius. Vtroque autē modo contingit in genere peccati iræ, inueniri aliquod peccatum veniale. Vno modo, sicut subitus motus iræ, cui rō nō cōsentit, & est peccatum veniale. Alio modo, pp paruitatem nocumēti, puta, si aliquis irascitur contra aliquem puerum, uolens eum parū trahere per capillos, uel per aurem, aut aliqd aliud leue facere in sui vindictā: sed quādo aliquis appetit se vindicare nō seruata iustitia, inferendo aliqd graue nocumētū, cū cōsensu deliberatæ rōnis, talis ira semper est peccatum mortale. & quæ dā ira est peccatum mortale, & q̄ dā veniale, ad utraq; rōnes respōdendum est.

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ gl. illa loquitur de ira per uitium, quando motus iræ est perfectus & ex parte agētis, & ex parte obiecti. Sic enim est semper peccatum mortale, ut dictum est. & similiter dicendum ad 2. & ad 3. & ad 4.

AD QUINTVM dicēdū, q̄ circa vindictā Deus aliquid sibi soli retinuit. Inferre. n. vindictā in manifestis delictis, alijs cōmisit q̄ cōstruunt i ordine alicuius ptatis. D̄n. de hoie ptatem hōie, ad Ro. 12. q̄ est iudex Dei in iram ei, qui male agit. De occultis Quæst. d̄f. S. Tho. X 4 uero

Glo. ordinata ibi.

Li. 7. c. 6. in ter princ. & mediū rō. 5.

Lib. 7. c. 6. in princ. rō. 5. Secūda eccl̄ d̄r q. 158. ar. 3. ar. p̄ced.

D. 1012.

Qu. 1. ar. 9. & q. 10. ar. 2.

Qu. 10. ar. 2.

In corp. art.

Utrum ira sit leuius peccatum odio, & inuidia, & alijs huiusmodi.

QUARTO queritur, utrum ira sit leuius peccatum odio & inuidia, & alijs huiusmodi. dicitur quod non: quia ut Aug. dicit in Enchi. Maius dicitur quia nocet. ergo quanto aliquod peccatum maius nocentum infert, tanto grauius est. sed maius nocentum infert homini, quam inuidia. Dicit enim Hugo de sancto Viſt. in lib. de Septem narijs, quod superbia aufert homini Deum, inuidia proximum, ira seipsum. ergo inuidia non est grauius peccatum, quam ira.

¶ 2 Præ. Effectus assimilatur suæ causæ: sed effectus inuidiæ est ira ut Hugo dicit in eodem libro. Ergo ira non est minus peccatum quam inuidia.

¶ 3 Item, videtur quod non sit minus peccatum quod odium, quia grauius peccatorum attenditur secundum effectum: sed idem est effectus odij & iræ: scilicet inferre nocentum proximo. ergo odium non est grauius peccatum quam ira.

¶ 4 Item, Videtur quod sit grauius peccatum concupiscentia carnis, quia secundum Phil. in 3. pic. si summū huius præminet summo illius, præminet illi: sed summum peccatum in genere iræ, scilicet homicidium, præminet in grauius cuiusque peccato in genere concupiscentiæ: ergo ira est simpliciter grauius peccatum, quam concupiscentia carnis.

¶ 5 Præ. Quanto aliquod peccatum est grauius, tanto iorem penitentiam inducit: sed penitentia magis adiuncta iræ quam concupiscentiæ carnis quæ in Phil. dicit in 7. Ethic. Qui irascitur, cum trahitur peccat, concupiscens autem sine tristitia. ergo ira grauius peccatum quam concupiscentia.

¶ 6 Præ. Ezech. 16. dicitur, Sicut mater, in filiis sed blasphemia quæ est filia iræ, secundum Gregorium est grauius peccatum. ergo ira est grauius peccatum omnibus alijs vitijs.

SED CONTRA est, quod Aug. in regula contra iram festuca: odium vero trabis.

RESPOND. Dicendum, quod ibi querenda est malitia, ubi aliqua conuenientia inuenitur, peccatum conuenit cum tribus peccatis, in obiecto est obiectum iræ, sicut dictum est, malum aliquod in dicitur sub ratione cuiusdam boni. Ex parte ergo malitiam conuenit cum odio, quod appetit malum abiectionem inuidia, quod dolet de bono. Ex parte vero bene considerati conuenit cum concupiscentia, quod est ordinari appetitus boni: sed absolute loquendo deficit in grauitate a tribus predictis vitijs. Nam quærit malum proximi sub ratione mali, & inuidia trahitur bono proximi sub ratione boni: ira autem quærit malum proximi, nec impedit bonum cuius sub ratione boni, quod est iustum vindicatum. Illud quod facit odium, & inuidia per se intendit ad malum vel ad impedimentum boni: hoc facit per se intendens ad bonum per accidens autem malum. Semper autem id, quod est per se ponit eo quod est per accidens: & ideo inuidia & odium excedunt in malitia peccatum iræ. Similiter peccatum concupiscentiæ est ex hoc, quod tendit in bonum quod est delectabile secundum sensum: ira autem tendit in bonum quod est utile secundum rationem, & ideo cum bonum sit melius quam bonum sensus, motus iræ accedit ad virtutem, quam motus concupiscentiæ

vero sibi soli iudicij & vindictam reseruaui, secundum illud 1. ad Corinth. 4. Nolite ante tempus iudicare. Sibi etiam soli reseruaui Deus, ut propter seipsum vindicaretur. homo enim non debet vindicari propter seipsum: sed propter culpam in seipso commissam, quæ est Dei offensa. Quando ergo aliquis querit vindictam propter seipsum, vel præter ordinem iudiciariæ potestatis: usurpat sibi quod Dei est, & ideo peccat mortaliter, nisi sit actus imperfectus, ut dictum est.

AD SEXTVM dicendum, quod clementum scelerum potest fieri non solum per additionem sceleris ad scelus, sed et per occasionem. & hoc modo ira quæ est peccatum veniale, potest facere clementum scelerum.

AD SEPTIMVM dicendum, quod intellectus vel ratio potest aliquid dupliciter corrumpere. Vno modo, per se & directe per quandam contrarietatem: & sic solum peccatum mortale corrumpit iudicij rationis. Alio modo, indirecte, & per accidens, in quantum impeditur versus rationis per quandam corporalem commutationem. & hoc modo est ira quæ est peccatum veniale, potest impedire usum rationis: non tamen proprie dicitur ex cæcare, nisi quando rationem ducit in consensum peccati.

AD OCTAVVM dicendum, quod ratio dirigit omnia ex fine. Illud ergo directe contrariatur rationi, quod excludit debitum finem, & non fit nisi per peccatum mortale. Si autem sit inordinatio circa ea, quæ sunt ad finem, non exclusio fine, non est proprie contra rationem: sed præter eam, & est peccatum veniale.

AD NONVM dicendum, quod ira est contra naturam hominis, qui est animal rationale in quantum contrariatur rationi, & hoc conuenit soli iræ, quæ est peccatum mortale.

AD X. dicendum, quod charitas vult proximo bonum sub ratione boni, & ideo proprie charitati contrariatur odium. Ira autem appetit malum proximi non in quantum malum, sed sub ratione iusti vindicatum, ut dictum est. & ideo ex parte obiecti, quod non est vere iustum, sed apparens, contrariatur iustitiæ. Ex parte vero passionis contrariatur mansuetudini, quæ tenet modum in ira.

AD XI. dicendum, quod auctoritas illa est intelligenda de perfecto motu iræ per uitium.

AD PRIMUM uero quod in contrarium obijciatur dicendum, quod glossa illa loquitur de ira, quæ est in sola sensualitate, quæ dicitur ad effectum perducere, non solum in exteriori opere: sed etiam per interiorē consensum, qui apud Deum pro facto reputatur.

AD SECUNDVM dicendum, quod ratio illa procedit de ira per zelum, quæ est imperfecta ex parte obiecti.

AD TERTIVM dicendum, quod pius animus irascitur ira per zelum, quæ est virtuosa, ut supra dictum est.

AD QUARTVM dicendum, quod inter vindictam iustam & iniustam nihil est medium. & ideo nec inter iram virtuosam, & iram quæ est peccatum mortale, nisi forte ira imperfecta, quæ est uenialis.

AD QUINTVM dicendum, quod Eliseus non maledixit pueris ex ira uitiata, quasi propter liuorem vindictæ: sed ex zelo diuinæ iustitiæ.

AD SEXTVM dicendum, quod Apostolus permittit motum iræ imperfectæ, quæ in sola sensualitate consistit.

AD SEPTIMVM dicendum, quod si illa concupiscentia est perfecta eius, quod ex genere suo est peccatum mortale, ipsa etiam est peccatum mortale: si tamen sit imperfecta, est peccatum ueniale, sicut & de ira dictum est.

AD OCTAVVM dicendum, quod ira non perfecte audit rationem dissuadentem: audit tamen quandoque perfecte rationem consentientem.

In corp. ar.

Ar. preced.

Art. i. huius quæst.

In corp. ar.

& ideo simpliciter loquedo est minus peccatu. unde Philo. dicit in 7. Ethic. q. incontinens concupiscetia est turpior, q. incontinens ira, & hanc quide coparatio attenditur fm ipsa genera peccatorum. Ni hil enim prohibet secundum aliquas superuenientes circumstantias, iram esse alius grauiorem.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. inuidia auferit hoi proximum per quandam cotrarietate ad ipsum: sic autem ira no auferit hoi seipsum, sed indirecte, inquantu per corporalē cōmotionē irā impedit usū rōnis, per quam homo non est compos sui ipsius.

AD SECVNDVM dicēdū, q. ira fm Phil. ex tristitia causatur & ira cū inuidia sit quādam tristitia, contingit ex inuidia irā causari. Non tñ oportet, q. ira sit æqualis inuidiæ, quia nō semp effectus adæquatur suæ causæ, quāuis aliquā similitudinē eius habeat.

AD TERTIVM dicēdū, q. ira & odiū, diuersimode pcedūt. ad inferēdū nocumētum proximo, & hanc quide diuersitas potest attendi fm plura, ut Philof. dicit in 2. R. heto. Primo quidem, quia ira non interēdit nocumētum, nisi sub rōne iusti uindictatiui, unde non querit nocere nisi illis qui nos læserūt, uel aliquos ad nos ptinētes, vt fiat quoddam retributio: sed odium pot est ad quocumq; extraneos, qui vi hil vnquam nos læserunt: pp hoc q. eorum dispositio contrariatur nostro affectui. Secundo, quia ira est semp ad aliquas singulares psonas, quia causā ex aliquibus iniuriis actibus, actus autem sunt singularium; odium autem potest esse ad aliquod cōc: sicut homo habet odio totum latronum genus.

Tertio, quia iratus non querit nocumētum proximi, nisi vsq; ad illā mensuram quæ requiritur, fm q. ei vt vindicta iustitia, quo quide adepto quicrat irā: sed odium de quocumque malo nō saturatur, querit enim malum proximi fm se. Quarto, quia iratus hoc appetit, ut ille cui nocumētum inferit, hoc sentiat, q. propter iniuriam illatam hoc malum sibi euenit: odians autem non curat qualitercumq; immerito malum veniat. Ex quibus etiam patet, q. odium est grauius peccatum quā ira.

AD QVARTVM dicēdū, q. ratio illa procederet si homicidium esset species iræ: nō est autē species iræ, sed effectus. Contingit autem quod ex minori malo consequitur quandoque maius malum.

AD QVINTVM dicendum, quod concupiscentia magis est poenitibilis quā etiam ira, eo quod ira plus habet de ratione. Tristitia autem quæ coniungitur iræ, non pertinet ad poenitentiam, quia non est de actu iræ: sed de causa prouocante ad iram, sicut licet de iniuria illata non sit poenitentia, tamen de peccato.

AD SEXTVM dicendum, q. quia malum nihil causat, nisi virtutē boni, in processu peccatorum proceditur ab eo, quod habet magis speciem boni, & ideo plerumque ex minoribus peccatis homo pducitur in maiora. Vnde non oportet, quod ira sit etante quantitas, sicut blasphemia.

ARTICVLVS V. De vitio capitali. QVINTO queritur, vtrum ira sit vitium capitale. Et videtur q. non. Capitis enim non est caput, sed ira habet aliud caput, causā n. ex tristitia, vt etiam Philof. dicit. ergo ira nō est vitium capitale.

2. Præ. Oē vitium capitale est speciale peccatum: sed ira vt esse generale. q. nō cotrariatur uni soli virtuti, sed pluribus. Contrariatur n. & charitati & iustitiæ & mansuetudini, ergo ira nō est vitium capitale.

3. Præ. Aliis vitij capitalibus quædam alia vitia opponuntur, sicut superbiæ pusillanimitas, accidiæ vana lætitiæ: sed ira non opponitur aliud vitium. ergo non est vitium capitale.

ponuntur, sicut superbiæ pusillanimitas, accidiæ vana lætitiæ: sed ira non opponitur aliud vitium. ergo non est vitium capitale.

SED CONTRA est, q. Prouerb. 29. super illud, Vir iracundus puocat rixas: dicit gl. Ianua oium vitiorū est iracūdia, qua clausa, virtutibus intrinsicis debetur quies: apra, ad oē facinus armabitur animus.

RESPON. Dicēdum, q. sicut supra dictum est, vitium capitale est, ex quo alia vitia oriuntur secundum rationem causæ finalis. Contingit autem vt in pluribus, ad finem iracundiæ, i. ad vindictam sumendam multa inordinate fieri, quæ quide inordinate facta sunt quædam peccata. & ideo ira est vitium capitale, & ponit Græg. 31. Moralium sex filias eius, quæ sunt

rixa, tumor mentis, cōtumeliæ, clamor, indignatio, blasphemia. & huius rō est, q. ira potest cōsiderari tripliciter: vno modo, secundum q. est in corde alio modo fm q. est in ore: tertio modo, secundum q. procedit vsq; ad opus. Secundum autem q. est in corde, vnum quidem vitium oritur ex parte suæ causæ, quæ est iniuria illata. nō enim nocumētum illarum prouocat ad iram, nisi in quantum consideratur sub ratione iniusti: sic enim ei debetur vindicta. Quāto autē aliqua persona est vilior, vel magis obnoxia alteri, tanto iniustius est q. ei nocumētum inferat, & ideo iratus cōsiderans nocumētum sibi illatum, magnificat in animo suo iniustitiam, & ex hoc procedit ad vindicandum indignitatem psonæ inferentis nocumētum, & hanc est proprie indignatio. Aliud autē vitium causatur ex ira in corde existente ex parte eius, quod iratus appetit. excogitat enim iratus diuersas vias, & modos per quos possit se vindicare, & talibus cogitationibus quodāmodo inflatur animus eius, secundum illud Iob 15. Nūqd sapiēs implebit ardore stomachum suum? & sic ex ira oritur tumor mentis. Procedit et ira in locutione: & cōtra Deum, q. pmittit iniuriā inferri, & sic ex ira causatur blasphemia: & cōtra proximum q. inferit, & sic sunt duo gradus iræ, q. tagnuntur Matt. 5. Quorum vnus est cū aliq. prorūpit in verba inordinata sine expressione specialis iniuriæ, vt q. dixerit fratri suo racha, quæ est interiectio irascentis, & sic ex ira oritur clamor. i. inordinata & confusa locutio indicās motum iræ. Alius gradus iræ est, cum aliq. prorumpit vsq; ad verba iniuriōsa: sicut cum qs dixerit fratri suo fatue, ad quod pertinet cōtumelia. Secundum autē q. ira, pcedit in actum, sic causantur rixæ, in quibus includuntur omnia consequentia: sicut vulnerationes, homicidia, & huiusmodi.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. tristitia ex qua oritur, non est solum illa tristitia, quæ est vitium capitale. vnde nō continetur sub aliquo capitali vitio.

AD SECVNDVM dicēdū, q. ira est speciale vitium: opponitur tamen diuersis virtutibus secundum diuersas rōnes. Nā quātum ad ipsam inordinationem passionis opponitur mansuetudini: quātum autem ad nocumētum quod inrentat inferre, opponitur charitati: quantum autem ad rationem apparentis iustitiæ, opponitur veræ iustitiæ: magis tamen opponitur mansuetudini quæ est moderatiua iræ.

AD TERTIVM dicēdū, q. etiā ira cotrariatur aliquo vitio, quod est inordinata remissio ire, de quo Chrylost. dicit super illud Matth. 5. Qui irascitur fratri suo, patientia irrationalis vitia seminat, negligentiam nutrit, & nō solum malos, sed etiam bonos inuitat ad malum. Quia tamen illud vitium est inordinatum, iracundiæ non vt opponi aliud vitium.

